

...od nemoci ke zdraví...

NESPÍME NA VAVŘÍNECH, snažíme se držet krok se světovým vývojem...

**říká MUDr. MICHAL NAVARA, Ph.D.,
přednosta ORL kliniky**

Oto-rino-laryngologickém (ORL) pracovišti ÚVN v čele s primářem MUDr. Michalem Navarou jsme v časopise *Veleslavín* 39 psali již v roce 2004. Pět let, které od té doby uplynuly, však přinesly tolik nového, že aktuální podoba střešovicového ORL je již zcela jiná. Nosní, ušní a krční oddělení změnilo svůj formální statut a povýšilo na ORL kliniku 3. lékařské fakulty University Karlovy a Ústřední vojenské nemocnice Praha. Přednostou kliniky je nadále MUDr. Michal Navara, za jehož jménem přibyl titul Ph.D. ORL klinika již pět let sídlí v nových moderních prostorách Ústřední vojenské nemocnice, které jsou doslova nabitě nejmodernější lékařskou technikou, jež plně snese srovnání se světovými pracovišti.

V našem časopise jsme ORL představili před pěti lety. Bylo to zrovna v době, kdy jste se stěhovali a měli jste z toho určité

MUDr. Navara s ušním operačním mikroskopem

obavy. Když se nyní ohlédnete, polepšili jste si?

Před pěti lety jsme se přestěhovali do nových prostor. Staré prostory byly v mnohém až nadbytečné, takže to bylo stěhování z většího do menšího. Například místo dřívějších čtyř operačních sálů nám nyní zcela vyhovují tři moderní.

Když jsme se stěhovali, věřili jsme, že při dobré organizaci se do nových prostor ideálně vejdem. Kapacita kliniky je dnes následující: na deseti ambulancích připravíme k zákrokům tak dvacet dvaadvacet pacientů do týdne, ti projdou třemi operačními sály, pooperační péči poskytujeme na šesti lůžkách JIP a doléčují se na šestadvaceti lůžkách standardní lůžkové části, potom dochází spolu s novými pacienty do našich ambulancí a tak pořád dále.

Jenomže jak postupně přibývají další úkoly, začíná nám to tady být poněkud těsné. Nedávno jsme otevřeli novou, v pořadí už desátou ambulanci, která je určena pro nejmodernější diagnostické metody. Tím jsme možnosti našich prostor zcela vyčerpali. Co před pěti lety vyhovovalo, dnes už přestává stačit. Aktuálně potřebujeme také zázemí pro mediky, protože učíme na dvou lékařských fakultách současně (na 2. LF UK a na 3. LF UK). Medikům prakticky v současné době nemůžeme nabídnout zázemí žádné, natož zázemí dvě, když se studenti z obou fakult sejdou najednou. Stavebně naše prostory rozšířit nelze a jinou variantu se nám zatím vyjednat nepodařilo.

Ve školním roce 2006/7 došlo ke vzniku ORL kliniky 3. LF UK a ÚVN Praha. Co to znamená pro vás a co pro pacienty?

V naší činnosti se nezměnilo nic, protože na 2. i na 3. lékařské fakultě jsme učili dávno před vznikem kliniky. Změnil se však náš statut - od podzimu roku 2006 jsme oficiálně zařazeni v univerzitních strukturách, jsme více zapojeni do tělesa University Karlovy, respektive lékařské fakulty, ta vazba je teď užší. Formálně je klinika vyšší úroveň s bližším zapojením do univerzitních struktur. Často se mně někdo ptá, jak jsme se na mediky připravovali a jak je zvládáme. Odpovídám, že to pro nás to není nic nového - na 2. lékařské fakultě učíme už dvacet let, na 3. lékařské fakultě deset let, medici k nám chodili stejně předtím, jako teď.

Co podstatného v rámci péče o pacienta se u vás od roku 2004 změnilo?

Jako druhé ORL v naší republice máme vlastní CT navigaci pro endonazální chirurgické výkony. To je zařízení, které operátorovi umožňuje v průběhu operace lokalizovat jednotlivé struktury i polohu vlastního nástroje ve třech obrazových řezech a případně i v trojrozměrné rekonstrukci podle aktuální situace při zákroku. Lékař tak přesně vidí, jak daleko a v jaké pozici je svým zákrokem např. od mozku, od očního nervu, od vnitřní krkavice a dalších důležitých orgánů. Zvyšuje se tak výrazně bezpečnost výkonu oproti

zámkům, které takto navigovány nejsou. Uplatnění této technologie nachází zejména při operaci vedlejších nosních dutin a při ušní chirurgii. Výrazně zlepšuje i léčbu úrazů obličejových kostí. Tuto technologii jsme zakoupili přede dvěma lety.

Na vaší klinice aplikujete také novou metodu vyšetření hlasivek – videokymografii. V čem spočívá a jaké jsou její přednosti?

Videokymografie je snímkování hlasivek vysokorychlostní kamerou, která jejich pohyb snímá frekvencí 4000 snímků za vteřinu. Snímky jsou naskládány za sebe a je z nich vytvořen nový, vysokofrekvenční obraz, znázorňující v pohybu způsob kmitání hlasivek. Kamera má pouze dvouvteřinový záznam, ale to nám bohatě stačí, protože za dvě vteřiny je kmitů několik set. Tato technologie nahrazuje resp. překonává stroboskopii, a to hlavně u stavů s nepravidelným kmitáním hlasivek a u těžkého chrapotu trvajícího několik týdnů. Videokymografií lze vyšetřit jakékoliv místo hlasivek a podle změny jejich kmitání včas diagnostikovat raná stadia rakoviny hlasivek. Zlepšením diagnostiky tak lze pomoci většímu počtu pacientů a začít je léčit v časnějších stádiích. Při zavedení této diagnostické metody jsme byli první v republice, po nás se už tímto směrem vydala asi čtyři pracoviště ORL.

Koncem minulého roku jste zavedli další dvě zcela nové diagnostické metody v oblasti nádorů v ORL oblasti. O jaké metody se jedná? Jaké jsou jejich přednosti?

Vloni jsme naše diagnostické spektrum rozšířili o dvě metody, kterými jsme se inspirovali u plicního lékařství, v němž se využívají již přes deset let k vyšetření bronchiálního stromu a k vyhledávání časných fází nádorů. Jedná se o autofluorescenci (AFI) a Narrow Band Imaging (NBI). V oblasti ORL jsme opět, pokud vím, v České republice první, kteří tyto nejmodernější způsoby vyšetření používají. Vyšetření probíhají obdobně jako jiné endoskopie, ale u těchto přístrojů má kamera na konci endoskopu možná až o dvě třídy kvalitnější obraz. Hlavně však obě tyto metody přinášejí zcela zásadně nový způsob počítačového zpracování obrazu, který je získáván za zvláštních světelných podmínek a využívá různých vlastností tkání pro jednotlivé spektrální složky světla a zřetelně tak zvýrazňuje oblasti podezřelé z nádorového bujení. Tyto metody vyšetření umožňují lepší záchyt i malých nádorů, lze hovořit o deseti i více procentech podchycení malých povrchových změn, které klasická endoskopie neodhalí a jsou nalezeny až později v pokročilejších stádiích.

S jakými dalšími novinkami se u vás pacient může setkat?

Nově provádíme endoskopické zákroky slinných žláz. Kromě nemocnice v Plzni, kde s těmito zákroky mají zkušenosti již několik let, ovšem nikoliv přímo na ORL pracovišti, je neaplikují v republice dosud nikde.

Endoskopické operace slinných žláz přinášejí pokročilou možnost řešení problémů s kameny ve slinných žlázách nebo s jejich opakovanými záněty. Slinné žlázy mají miniaturní vývod, který není ani pořádně vidět. Do tohoto vývodu se zavede endoskop, vedle toho ještě operační nástroj, případně skleněné vlákno pro laserový paprsek. Pro pacienta je tento postup šetrnější než klasický operativní zákrok.

S endoskopickými operacemi slinných žláz jsme začali letos zjara na výrobce zapůjčeném zařízení. V tuto chvíli máme zapůjčené ještě druhé zařízení od konkurenčního výrobce. Oba přístroje pracují na stejném principu, ale v konečných detailech se liší, takže pro některé případy je vhodnější jeden, pro jiné naopak druhý. Usilujeme o to, abychom toto zařízení měli ve svém vlastnictví a mohli je začít standardním způsobem využívat.

Vidím, že ve své funkci musíte být také zdatný manažer. Daří se vám získávat sponzorské dary a příspěvky?

Musíme se snažit, špičkové vybavení není levné. Např. na nákupu autofluorescence se milionem korun podílela nadace Komerční banky Jistota. Výraznou slevu nám poskytl i Olympus jako výrobce tohoto zařízení, takže ÚVN to ve výsledku stálo už „jenom“ pár milionů. Pořízení za plnou cenu a pouze z rozpočtu nemocnice by asi nebylo možné. Takovýmto kombinovaným způsobem financování se to podařilo.

Na čem záleží při získávání sponzorů nejvíce? Na osobních kontaktech?

Ano, to také. Ale základem je kvalitní lékařská péče, kterou zde poskytujeme. Mnohé kontakty na velké sponzory a nadace začínají konkrétním pacientem, který je s námi konkrétně spokojen a na tomto podkladě se pak odvíjejí další vztahy a vazby. Řada dárců si také uvědomuje, že i díky jejich příspěvkům na špičkové vybavení našeho pracoviště budeme moci i v budoucnu nadále poskytovat špičkovou lékařskou péči.

Ale opakují, bez spolufinancování ÚVN by nebyly investice do přístrojového vybavení ORL kliniky v této míře možné.

Kdybyste porovnával přístrojové vybavení vaší kliniky s vybavením jiných ORL pracovišť u nás, v Evropě, či ve světě, na jaké je úrovni?

V březnu tady byl pan profesor Nahlieli, špičkový specialista na endoskopii slinných žláz. Oplatil nám tak moji loňskou návštěvu na jeho pracovišti v Izraeli. Prohlédl si naši ORL kliniku a svůj názor vyjádřil velmi lapidárně: „Hm, máte to tady sakra pěkný.“ A on má s čím srovnávat, zná všechny přední kliniky a jezdí po celém světě, protože patří mezi tři nejuznávanější odborníky na světě na endoskopii slinných žláz.

Myslím si, že předností naší kliniky je její komplexnost. Znáám řadu klinik, které mají např. vynikající operační sál a špičkovou laboratoř, ale vše podřízené specializaci, kterou dělá přednost. A ostatní vybavení mají průměrná nebo se vůbec některými aspekty oboru nezabývají, protože pana přednostu nezajímají. Tak to u nás opravdu není. Řekněte mi oblast, která u nás není dobře vybavena a zajištěna. Taková není. To znamená dobré ambulance, dobré operační sály, dobré pooperační oddělení, dobré lůžkové oddělení, dobrá otoneurologie, dobrá endokrinochirurgie, dobrá ušní chirurgie... Těžko by se tu hledalo slabé místo. Komplexnost, ale opravdu špičková komplexnost, to je největší přednost naší ORL kliniky. Nejsme specializováni na jeden podobor. Může k nám přijít pacient s nemocnýmnosem, uchem, krkem, se závratí, a najde zde všechno, co potřebuje.

Úzkým místem, které limituje množství našich výkonů, jsou operační sály, resp. nedostatek anesteziologů. Kdyby bylo více anesteziologů, mohli bychom pracovat častěji a déle. Ale to už bychom asi obtížně obsazovali jenom stávajícím počtem lékařů. Současný stav je tak z tohoto hlediska zatím rozumným a efektivním kompromisem. **Jiří Hruška**

Druhou část rozhovoru přineseme v příštím čísle časopisu VELESLAVÍN39.

MUDr. Plánička s endoskopickým přístrojem k operaci slinných žláz